Haridus- ja Teadusministeerium

Pr Kaie Karniol
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 TALLINN

Teie 16.07.2004 nr 2 – 7.1 – FA/04/1048
Meie 03.08.2004 nr 7.2.-4/4527

Kontrolliaruande eelnõu "Riigikontrolli arvamus Haridus- ja Teadusministeeriumi kui üksikasutuse 2003. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta"

Läbi vaadanud kontrolliaruande eelnõu "Riigikontrolli arvamus Haridus- ja Teadusministeeriumi kui üksikasutuse 2003. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta" esitame täiendavad kommentaarid Riigikontrolli poolt tehtud märkustele ja seisukohad eelnõu punktis 2.6. esitatud ettepanekutele.

Eelnõu punktis 1.4. peame vajalikuks täiendavalt ära märkida audiitorbüroo ELSS AS auditeerimise suunitluse.
Arvestades Riigikontrolli varasemate auditite hinnanguid ja ettepanekuid on ministeeriumi juhtkond seisukohal, et audiitorite märkused, mis puudutavad Haridus- ja Teadusministeeriumi finantsjuhtimise ja –kontrolli süsteemi tuleb arvesse võtta ning nende puuduste likvideerimiseks ka vastavad toimingud kavandada. Ministeeriumi 2003. aasta konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kontrollimine ning ministeeriumi ja selle valitsemisala riigiasutuste finantsjuhtimise süsteemi analüüs telliti ministeeriumi poolt eesmärgiga saavutada korrektne ja täielik finantsaruandlus, millele tuginedes oleks võimalik teha juhtimisotsuseid.

Kommentaarid märkustele.

1) Varade inventeerimine

Auditeerimise käigus tuvastasime, et põhivahendite 2003. aasta aastainventuuri läbiviimise protsessis ei ole tagatud kohustuste lahususe põhimõtte järgimine – inventeeritavate varade eest vastutavad isikud olid määratud ka inventeerimiskomisjonide koosseisu.

Haridus- ja Teadusministeeriumi kantsleri 27.10.03 käskkirjaga nr 50 määratud inventuurikomisjoni kuulus kokku 7 inimest. Neist vaid 2 olid materiaalselt vastutavad isikud. Lisaks osales komisjoni töös sõltumatu vaatlejana audiitorbüroo ELSS esindaja. Materiaalselt vastutavatel isikutel on inventuuriprotsessis vara ettenäitamise kohustus. Komisjoni töö on korraldatud nii, et materiaalselt vastutavatel isikutel puudub võimalus inventuuritulemusi mõjutada st nad ei osale inventuurinimistute koostamisel ja tulemuste lugemislehtedele märkimisel ega vormistamisel.

2) Töötajatele renditud korterid

Riigikontrolli hinnangul on riigivara tasuta kasutusse andmine ministeeriumi praegustele ja endistele teenistujatele põhjendamatu. Juhul, kui ministeerium ei pea võimalikuks lepingute lõpetamist, tuleb riigivara kasutamise eest põhjendatud tasu küsida.

Munga 18, 50088 TARTU www.hm.ee Tel 735 0222 Faks 735 0250 hm@hm.ee

RIIGIKONTROLL
04.08.04 2-7.1-FA/04/1048-2

Ministeerium ei ole riigivara tasuta kasutusse andnud. Töötajatega on üürilepingud sõlmitud valdavalt enne 8. märtsi 2001 kui Tallinna Linnavolikogu määrusega kehtestatud üüri piirmääraks oli 8 krooni ruutmeetri eest kuus. Üürilepingute sõlmimisel lähtuti kehtivast üüri piirmäärast. Raadiku 23 elumaja oli kasutuses hotellina, kuhu majutati Tallinna koolitusele suunatud õpetajaid. Turul pakutavad üüri hinnad vahemikus 53 kuni 78 krooni ruutmeetri eest on renoveeritud ja möbleeritud korterite üürihinnad. Tööandja eluruumi üürilepingute sõlmimisel olid Raadiku 23 korterid remontivajavad, seega ei tõstetud üürihinda üüri piirmäärade muutmise järgselt. Üürisummade arvelt kaetakse hoone haldamise ja ka remondi kulud st ministeerium peale ei maksta. Oleme proovinud hoonest vabaneda ja pakkunud seda Tallinna linnale, kelle ülesandeks peaks oleme sellise hoonega tegelemine. Linn aga keeldus.

3) Riigihangete tegemata jätmine
Ministeerium on eksinud riigihangete seaduse vastu, mille järgi tuleb teenuste tellimisel läbi viia riigihange juhul, kui riigihanke eeldatav maksumus on 100 000 krooni ja üle selle. Auditeeritaval perioodil on ministeerium ostnud järgnevaid kaupu ja teenuseid riigihanget läbi viimata:
- Advokaadibüroo Amos OÜ -le on tasutud osutatud õigusteenuste eest 413 028 krooni;

Riigihangete seaduse § 4 lg 4 - Õigusteenuste tellimise korral ei ole ostja kohustatud rakendama käesolevas seaduses sätestatud korda.
AB AMOS on ka "RIIGILE 2004. AASTAL ÕIGUSABI OSUTAJATE NIMEKIRJAS"

- AS Thulema-lt on täiendavalt soetatud mööblit 104 312 krooni väärtuses;

Summa 104 312 kogunes mitmetest tellimusest, mis kogunesid aasta jooksul. Viimane tellimus ja maksmine oli meil tehtud detsembrikuu lõpus. Seega oli meil aasta alguses mahtusid võimatu ette ennustada. Osas, mis oli prognoositav ja eelnevalt meile teada vormistasime ka nõuetekohase hanke.

4) Tegevuskuludesse kantud põhivara
Ministeerium ei ole põhivarana arvele võtnud Tõnismägi 11 asuva büroohoone sissepääsu ja parkla renoveerimise töid 1 405 487 krooni väärtuses, mis riigieelarveliste asutuste raamatupidamise eeskirjade kohaselt kuuluvad arvele võtmisele põhivarana.

Renoveerimistööd, mis algasid Tõnismägi 11 hoones 2003 aastal lõppesid 2004 aasta teises kvartalis. HTM pöördus peale tööde lõppu kirjalikult Riigivara Haldusbüroo poole (kes otseselt tööde teostamise eest vastutas), et saada ekspertandmed põhivara väärtuse suurendamiseks. Riigivara Haldusbüroo edastas oma kirjas 05.06.04 vajalikud andmed ning seejärel sai Raamatupidamisbüroo korralduse ka vastavad muudatused põhivara väärtustesse sisse viia.

Kui põhivara soetatakse ühtse tervikuna (komplektina), siis tuleb see ka raamatupidamises komplektina arvele võtta. Kuludesse oli kantud järgmised komplektidena soetatud vara:
- AS Thulema´lt soetatud mööblit 193 949 krooni, mis paigutati Munga 18 ruumidesse;

Ministeerium on leidnud, et on õige võtta kogu mööbel arvele eraldi esemetena mitte komplektidena, sest mööbel on eraldi kasutatav ning pidevalt muutub komplektide koosseis. Tulenevalt sellest, et mööbel on eri kohtades ja koormustega kasutatav, on ka mööbli kasutusaeg erinev st ta amortiseerub erinevalt. Selleks, et vara liikumine ja säilimine oleks jälgitav ja tagatav on otstarbekas mööbel arvele võtta üksikute esemetena (laud, tool, riiul jne), mitte komplektidena.

- AS Felistra ´lt soetati lükandustega vahesein 24 986 krooni.

Tegemist on vaheseinaga, mis on paigaldatud ning sisse ehitatud ehk see pole teisaldatav, kuna on valmistatud arvestades vastava koha spetsiifikat (kaldlagi, laetalad jne). Pigem saab seda käsitleda ehitustööna, kui asja soetusena. Oleks me sama vaheseina lasknud teha kipsist ei oleks kellelgi olnud kahtlust, et tegemist on ehitustööga. Antud juhul on kipsi asemel kasutatud klaasi.

5) Riigivara register

Leidsime, et mitmel juhul on rikutud riigivaraseadust ega ole kinnipeetud riigivaraga tehtud tehingute riigivarade registrisse registreerimise korrast. Seetõttu ei ole võimalik registrist usaldusväärse informatsiooni saamine ega ole tagatud riigivara otstarbeka kasutamise ja säilimise jälgimine, millest tingituna on võimalik teha riigile kahjulikke otsuseid (näiteks: sõlmida topeltlepinguid varade kasutada andmiseks, millega võivad kaasneda sanktsioonid; teha müügitehinguid riigivaraga, millised on koormatud pikaajalise rendilepinguga vms). Auditi käigus tuvastasime, et on rikutud riigivara registrisse andmete esitamise, kannete muutmise või kustutamise, andmete väljastamise ja riigivara registrist väljaarvamise korda, näiteks:

- riigivara registris ei ole kajastatud litsentse (tarkvara): Office 2000 83 750 krooni, Oracle 197 751 krooni ja Symantec anti Virus 99 884 krooni;

Office 2000 ja Symantec anti Virus on eraldiseisvad litsentsid, mis on lihtsalt koos ostetud. Üksikud litsentsid ei kuulu nende maksumuse tõttu riigivarade registrisse registreerimisele;

- videokonverentsisüsteem 232 000 krooni ja videokonverentsisüsteem 184 100 krooni;

Videokonverentsisüsteem koosneb mitmetest erinevatest seadmetest, mis on kasutatavad iseseisvatena (nt 2 televiisorit, videoprojektorid, ekraanid jne) ning mis iseseisvalt oma maksumuselt ei kuulu riigivararegistris registreerimisele.

Seisukohad punktis 2.6. tehtud ettepanekute kohta.

- *Viies läbi avalik-õiguslike institutsioonide valduses oleva vara täiendavat inventeerimist, tuleks tähelepanu pöörata vara tegelikule väärtusele.*

Vastavalt riigi raamatupidamise üldeeskirja § 54 on põhivara ümberhindluse lõpptähtajaks sätestatud 31.12.2005 a , seni kajastatakse materiaalset põhivara soetusmaksumuses.

- *Rakendada abinõud rendi küsimiseks ministeeriumi teenistujatelt, kes elavad ministeeriumile kuuluvates korterites, ja lõpetada tööandja eluruumi üürilepingud teenistujatega, kellel puudub töösuhe ministeeriumiga.*

Haridus- ja Teadusministeeriumi Riigivara Haldusbüroo tegeleb lahenduste leidmisega. Läbirääkimisi on peetud Tallinna linnaga hoone üleandmise suhtes, kuid linn on sellest loobunud. Praegu võib nimetada võimalike lahendustena korterite müüki või üleandmist riigi kinnisvarahaldamiseks loodud ettevõttele.

- *Tõhustada sisekontrollisüsteemi nii, et riigihankekonkursside läbiviimisel oleks tagatud riigihangete seaduses kehtestatud piirmääradest kinnipidamine.*

Vastav sisekontrollisüsteem on loodud ja seda ka järgitakse.

- *Töötada välja ja kehtestada protseduurireeglid riigieelarves toetusteks ettenähtud rahaliste vahendite eraldamiseks ja eraldatud rahaliste vahendite sihipärase kasutamise kontrollimiseks, sh töötada välja toetuste kasutamise aruannete tüüpvorm.*

Haridus-ja Teadusministeerium on alustanud riigieelarves toetusteks eraldatud rahaliste vahendite sihipärase kasutamise kontrollimiseks protseduurireeglite ja standardite väljatöötamist, et kindlustada terviklahendusena ühtne toetuste kasutamise aruandlus, analüüsi efektiivsus ja kvaliteet.

- *Täiendada sisekontrollisüsteemi selliselt, et oleks tagatud õigeaegselt riigivara registrisse kannete tegemine vältimaks tehingute tegemisel riigivaraga riigile kahjulike otsuste vastuvõtmist..*

Kindlasti ei eksisteeri otsest põhjuslikku seost õigeaegselt või mitteõigeaegselt kannete tegemisel riigivara registrisse ning tehingute tegemisel riigivaraga riigile kahjulike otsuste vastuvõtmise vahel. Vastav sisekontrollisüsteem on loodud. Algandmete esitamise eest vastutab ennekõike konkreetse asutuse juht. Reeglina on riigiasutus ise soetuse tegija (ostjaks Riigihangete seaduse järgi on asutus) ning seetõttu on asutus ise ka vastutav nõutavate andmete esitamise ning raamatupidamise õige korraldamise eest. Kui asutus mingil põhjusel ei võta soetatud vara raamatupidamises arvele või ei esita ministeeriumile andmeid riigivara registris registreerimisele kuuluva vara kohta, leiabki aset õiguserikkumine, mida ministeerium saab tuvastada auditi või järelevalve käigus.

Haridus- ja Teadusministeerium on põhjalikult käsitlenud kontrolliaruannet "Riigikontrolli arvamus Narva Kutseõppekeskuse 2003. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta" ja oma vastusega 13.07.2004 nr 7.1-5/4138 esitanud seisukohad ministeeriumile tehtud ettepanekute kohta.

Lugupidamisega

Toivo Maimets
Minister

Eve Sild
Siseauditiosakonna juhataja